

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธรรมชาติของมนุษย์มักชอบอยู่รวมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ก่อให้เกิดการสร้างวิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันที่หลากหลายและมีความซับซ้อนเพื่อตอบสนองความต้องการของการใช้งานมากขึ้น อาทิเช่น จดหมาย โทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต ในประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยได้แทรกซึมเข้าไปทุกภาคส่วนของสังคม และเข้ามามีส่วนสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากแต่เดิมที่อินเทอร์เน็ต เป็นเพียงแหล่งข้อมูลสำหรับนักวิชาการและนักวิจัยด้านคอมพิวเตอร์ ปัจจุบันได้ขยายการใช้ประโยชน์ออกไปในวงกว้าง ซึ่งใช้กันอย่างแพร่หลายทุกสาขาอาชีพและทุกเพศทุกวัย เนื่องจากอัตราค่าบริการที่ปรับลดลงเรื่อยๆ จากการที่จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันบน โลกอินเทอร์เน็ต เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะคิด จนกระทั่งเกิดปรากฏการณ์หนึ่งๆที่เรียกว่า “สังคมออนไลน์” หรือ “ชุมชนออนไลน์” ขึ้นบนเครือข่ายการใช้งานอินเทอร์เน็ต (สุมาลี ศาลาสุข, 2551)

ในช่วงเริ่มต้น ของ (Social Network) เริ่มจากชุมชนออนไลน์ที่เปิดรับความคิดเห็นทั้งในรูปแบบของการโพสต์ข้อความ และการสนทนา ปัจจุบันเป็นรูปแบบการค้นหา หรือติดต่อเพื่อนเก่าสมัยเรียนและเพื่อนใหม่หรือสร้างกลุ่มเพื่อนใหม่ที่มีความสนใจหรือรสนิยมในเรื่องเดียวกัน นอกจากการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมแล้ว ยังสามารถแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น ความสนใจ หรือแสดงออกในเรื่องที่สนใจ โดยการเข้าร่วมกลุ่มหรือเวทีสนทนานั้นๆ ซึ่งอาจนำมาซึ่งธุรกิจ หรือความช่วยเหลือในหมู่สมาชิกด้วยกันในรูปแบบต่างๆ อาทิ การแบ่งปันความรู้, ประสบการณ์ทางเทคนิคในเรื่องต่างๆ รวมไปถึงการแนะนำธุรกิจ การจ้างงาน เป็นต้น รูปแบบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเริ่มจากการร้องขอเป็นเพื่อน ผู้ถูกร้องขอจะต้องมีการตอบกลับก่อนถึงจะสามารถติดต่อกันได้ การใช้งานหลักๆ ได้แก่ อีเมล, ระบบสมัครสมาชิก, กระดานข้อความ/ข่าว, ระบบรักษาความเป็นส่วนตัวในการกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อเป็นการป้องกันปิดกั้นบุคคลไม่พึงประสงค์ในการนำข้อมูลไปใช้ในทางเสียหาย นอกจากนี้ยังสามารถออกแบบหน้าเว็บตามความต้องการเพื่อบ่งบอกบุคลิกของผู้ใช้ รวมทั้งการเพิ่มเพลงและดนตรี ช่วยให้สามารถแชร์ หรือฟังเพลง, มิวสิควีดีโอ, คลิปวีดีโอที่ถ่ายทำเอง, รายการทีวี, โฆษณา, ภาพยนต์ รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับตัวศิลปินที่ชื่นชอบ เป็นต้น

ปัจจุบันสังคมออนไลน์ที่มีเครือข่ายมากที่สุดคือ www.facebook.com ซึ่งวัตถุประสงค์ของ เฟสบุ๊ก คือใช้แลกเปลี่ยนข้อมูลกับเพื่อนๆ ที่รู้จักและสนใจเรื่องเดียวกันในมหาวิทยาลัยเดียวกันและได้ขยายวงกว้างออกไปเรื่อยๆ โดย เฟสบุ๊ก เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์สำหรับเชื่อมโยงเพื่อนและบุคคลรอบข้าง ซึ่งสมาชิกสามารถอัปโหลดรูปภาพ, วิดีโอ, และลิงค์ต่างๆ รวมทั้งมีแอปพลิเคชันต่างๆ ให้เลือกใช้ตามความเหมาะสมกับความต้องการ ในส่วนของการรักษาความปลอดภัยมีระบบรักษาความเป็นส่วนตัว การเข้าเป็นสมาชิกสามารถทำได้เพียงมี “อีเมล” ที่ใช้งานอยู่จริงเท่านั้น ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าจำนวนสมาชิกได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วกว่า 100% ในช่วงปีที่ผ่านมา จากสถิติของ Gigya ซึ่งเป็นเจ้าของ Sharing Widget พบว่า เฟสบุ๊ก ครอบส่วนแบ่ง 44% ของ เนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต ทั้งในด้านของข่าว (News) บันเทิง (Entertainment) และการสนทนา (Live Event Chat) นอกจากนี้ ยังมีผลสำรวจเกี่ยวกับผู้ใช้ เฟสบุ๊ก ชาวอเมริกันว่า คนอเมริกันใช้ เฟสบุ๊ก เฉลี่ยเดือนละ 7 ชั่วโมง ซึ่งนานกว่า กูเกิล และ ยาฮู ที่เป็นอันดับที่ 2 และ 3 ที่มีการใช้งานเฉลี่ยแค่ 2 ชั่วโมงต่อเดือน คนอเมริกันใช้งานเว็บไซต์ต่างๆ เป็นเวลานาน้อยลง มีแต่ เฟสบุ๊ก ที่เพิ่มขึ้น

สำหรับประเทศไทย ยอดผู้ใช้งาน เฟสบุ๊ก มีถึง 6,579,700 คน (พ.ย. 53) จากจำนวนประชากรคนไทยประมาณ 66 ล้านคน คิดเป็นอัตราส่วนประมาณร้อยละ 10 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ คิดเป็นอัตราร้อยละของผู้ชมทั่วโลก 1.17% โดยแบ่งออกเป็น เพศหญิง 54.9% จำนวนผู้เล่น 3,574,580 คน เพศชาย 45.1% จำนวนผู้เล่น 2,939,780 คน แบ่งตามช่วงอายุ โดยช่วงอายุที่ใช้มากที่สุดคือ 18 – 24 ปี (ร้อยละ 36.3%) 25-34 ปี (ร้อยละ 31.9) 14-17 ปี (ร้อยละ 14.5) 35-44 ปี (ร้อยละ 10.2) 45-54 ปี (ร้อยละ 3.5) น้อยกว่า 13 ปี (ร้อยละ 1.7%) 55-64 ปี (ร้อยละ 1) และ 65 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 0.9) ตามลำดับ (checkfacebook.com) ซึ่งก็ไปสอดคล้องกับ ผลสำรวจพฤติกรรมกรการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2552 ที่พบว่าผู้ที่ใช้อายุโดยเฉลี่ยของอยู่ในช่วง 20-29 ปี (ร้อยละ 42.2) รองลงมาช่วงอายุ 30-39 ปี (ร้อยละ 22.8) ช่วงอายุ 15-19 ปี (ร้อยละ 16.5) ช่วงอายุ 40-49 ปี (ร้อยละ 8.9) และช่วงอายุ 50 – 59 ปี (ร้อยละ 3.3) ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักศึกษาและกลุ่มวัยทำงาน (ผลสำรวจพฤติกรรมกรการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2552) การวิพากษ์ถึงความเหมาะสมของการใช้งานสังคมออนไลน์ในแง่มุมดีๆ ก็มีอยู่มาก เช่น เอาไว้ใช้ประชาสัมพันธ์ธุรกิจ เล่นเกมแก้เครียด หรือเป็นแหล่งค้นหาเพื่อนเก่า แหล่งเชื่อมสัมพันธ์กับมิตรสหาย แต่ผลเสียก็เริ่มปรากฏให้เห็นเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ บนหน้าหนังสือพิมพ์ และวิทยุ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ข่าวที่เกี่ยวข้องกับภัยที่เกิดจากสังคมออนไลน์ เช่น “แฮคเฟสบุ๊ก” กับชายอื่นผัวหึง จ้องจับ ผัวหึง โหดเห็นเมียนั่งหน้าคอมจับได้แฮค เฟสบุ๊ก กับชาย ระแวงรักกลัวปิ่นใจให้ชายอื่น เข้าบ้านแม่ยายขโมยปิ่น พร้อมเขียนจดหมายลาตาย รักเมียสุดหัวใจ ไม่ยอมให้ใครพราก ลั่นกระสุน

ระเบิดฝ่ายหญิง ก่อนระเบิดขมับตัวตายตาม (คมชัดลึก, 2553) ผลวิจัยทางจิตวิทยาของ มหาวิทยาลัย ยอร์ค นครโตรอนโต ประเทศแคนาดา ระบุว่า ผู้ใช้งานเฟซบุ๊กบางกลุ่มมีอาการเข้าข่ายจัดอยู่ใน กลุ่ม "หลงตัวเอง" มากผิดปกติ โดยกลุ่มนักศึกษาที่เข้าข่าย "Narcissism" นั้นในหัวข้อบรรยาย ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเอง (about me) จะพยายามเขียนข้อความประกาศตัวให้โลกรู้ว่า "ฉลาดที่สุดใน โลก" ส่วนการโพสรูปภาพ ผู้หญิงที่เข้าข่าย "Narcissism" จะชอบโพสต์ "รูป" ที่เปิดเผยเนื้อหนังมังสา ส่วนผู้ชาย มักใช้วิธีเขียน "ข้อความ" เพื่อแสดงความฉลาด ทั้งชาย-หญิงที่มีอาการ "Narcissism" จะใช้เวลาอยู่ในโลกเฟซบุ๊กนานกว่าคนทั่วไป (ข่าวสด ,2553) เฟสบุ๊ก ถูกนำมาเป็นหลักฐานชั้น สำคัญในการขอฟ้องหย่าของคู่สามีภรรยาในชั้นศาลอย่างมากในขณะนี้ เว็บไซต์ ยูเอสทูเดย์ รายงานว่าพบผลการศึกษาหลายชิ้นระบุรูปภาพและเนื้อหาในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่าง เฟสบุ๊ก ถูกนำมาเป็นหลักฐานชั้นสำคัญในการขอฟ้องหย่าของคู่สามีภรรยาในชั้นศาลมากที่สุด ใน เวลานี้ ขณะที่นางลินดา ลีอา ไลเคน ประธานสถาบันทนายความอเมริกันด้านการสมรส (The American Academy of Matrimonial Lawyers หรือ AAM) เปิดเผยว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ทนายความประจำสถาบันถึงร้อยละ 81 ใช้เนื้อหาและรูปภาพที่นำมาจากเครือข่ายสังคมออนไลน์ ต่างๆ มาเป็นหลักฐานในการฟ้องหย่าให้คู่สามีภรรยา โดยแบ่งเป็นจาก เฟสบุ๊ก ร้อยละ 66, มายสเปส ร้อยละ 15, ทวิตเตอร์ ร้อยละ 5 และจากแหล่งอื่นๆ เช่น ยูทูบ เป็นต้น นอกจากนี้นางลินดา ยังระบุว่า บริษัท Pew Internet and American Life Project เคยสำรวจพบว่า ชาวอเมริกันร้อยละ 20 ใช้เฟซบุ๊กเพื่อค้นหาผู้หญิงก่อนจะมีความสัมพันธ์กันคู่สามีภรรยา

ดังนั้น หลักฐานเหล่านี้จึงกลายเป็นหลักฐานชั้นสำคัญที่ทำให้ศาล และจำเลยที่ถูกฟ้อง หย่ายอมรับได้ง่าย อีกทั้งยังเป็นหลักฐานที่นำมาใช้อ้างได้สะดวกรวดเร็วกว่าหลักฐานอื่น และไม่ เพียงแต่การฟ้องหย่าของสามีภรรยาเท่านั้นที่ เฟสบุ๊ก กลายมาเป็นหลักฐานชั้นสำคัญ แต่รวมไปถึง การเรียกร้องสิทธิการเลี้ยงดูบุตร และการเรียกร้องค่าเสียหายต่างๆอีกด้วย (รายการข่าว 3 มิติ ไทย ทีวีสีช่อง 3 คืนวันที่ 8 กค. 2553) และหากใช้คอมพิวเตอร์เป็นเวลานาน ก็ยังเกิดอาการดังต่อไปนี้ ปวดบริเวณข้อมือ มือ หลัง ช่วงบ่า และคอ รู้สึกขาบริเวณนิ้วมือ เพราะการพิมพ์มากเกินไป นิ้วมือ บิดเบี้ยว จากการพิมพ์มากและยาวนาน ทำให้นิ้วมือเกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่เรียวยาวเหมือนเดิม รู้สึก เหนื่อย อ่อนเพลีย อ่อนล้าหน้าซีด ปวดตา ร้อนที่ตา หรือตาแห้งผาก มองเห็นภาพเบลอปวดหัว

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดที่มีสถาบันในระดับอุดมศึกษาจำนวนมาก ซึ่งตรงตามสถิติ ของผู้ใช้ เฟสบุ๊ก ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18 -24 ปี คือ กลุ่มนักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงจากภัยที่ เกิดจากการใช้สังคมออนไลน์และโรคที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเวลานาน ซึ่งอาจจะส่งผล กระทบ ทั้งทางด้านสังคม หากใช้เวลาในสังคมออนไลน์มากเกินไป ก็จะทำให้ การติดต่อสื่อสารใน ชีวิตประจำวันน้อยลง ทำให้มีโลกส่วนตัวมากขึ้นไม่สนใจสิ่งรอบข้างขาดทักษะทางสังคม

ทางอารมณ์ ทำให้เป็นคนใจร้อนอดทนรอสิ่งต่างๆ ไม่ได้นาน คนที่อยู่ใกล้หงุดหงิดเพราะมีแต่สนใจสังคมออนไลน์ โดยไม่สนใจว่าคนที่อยู่ใกล้จะมีความรู้สึกอย่างไร ทางด้านร่างกาย ทำให้เกิดโรค เช่น ปวดบริเวณข้อมือ คอ รู้สึกเหนื่อย ปวดตา มองเห็นภาพเบลอ ปวดหัว และหากใช้เวลาทั้งสังคมออนไลน์มากเกินไปก็จะมีเวลาไปทำกิจกรรมร่วมกับคนรอบตัวน้อยลง

จากเหตุการณ์ต่างๆข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่ได้ศึกษาในสาขาการส่งเสริมสุขภาพ จึงได้ตระหนักถึงภัยที่มาจากการใช้สังคมออนไลน์อย่างไม่เหมาะสมและใช้เวลาทั้งสังคมออนไลน์มากเกินไป ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้เฟสบุ๊คไม่เหมาะสม

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจ ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้เฟสบุ๊ค ของกลุ่มนักศึกษา และ ผลกระทบต่อวิถีชีวิต เรื่อง ผลกระทบด้านการศึกษา ดังนี้ การเข้าเรียน, การทำงานกลุ่ม การทำงานเดี่ยว, สมาธิในการเรียน, การทบทวนบทเรียน, ผลการเรียน ผลกระทบทางด้านกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ งานอดิเรก, วันหยุดพักผ่อน, บ้านเท็ง, ชมรม, กีฬา ออกกำลังกาย, พักผ่อน, อาหารเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาของให้เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เฟสบุ๊คของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้เฟสบุ๊ค ต่อวิถีชีวิตของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตประชากร

กลุ่มประชากร นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2553 จำนวน 27,345 คน

ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. พฤติกรรม การใช้เฟสบุ๊คของกลุ่มนักศึกษา ประกอบไปด้วย ข้อมูลดังนี้ อุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่อในการใช้เฟสบุ๊ค, ช่วงเวลาที่ใช้ในการใช้เฟสบุ๊ค, ความถี่ที่ใช้ในการใช้เฟสบุ๊คต่อครั้งต่อวัน และวัตถุประสงค์ที่ใช้เฟสบุ๊ค

2. **ลีลาชีวิต ของนักศึกษา** ในด้านการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย การเข้าเรียน,การทำงานกลุ่ม การทำงานเดี่ยว ,สมาธิในการเรียน ,การทบทวนบทเรียน ,ผลการเรียน สำหรับในด้านกิจกรรมต่างๆ จะประกอบไปด้วย งานอดิเรก ,วันหยุดพักผ่อน ,บันเทิง , ชมรม, กีฬา ออกกำลังกาย, พักผ่อน อาหาร

3. **ผลกระทบต่อลีลาชีวิต** จากการใช้ เฟสบุ๊ค ส่งผลกระทบต่อ ด้านการศึกษา ดังนี้ การเข้าเรียน ,การทำงานกลุ่ม, การทำงานเดี่ยว, สมาธิในการเรียน, การทบทวน, บทเรียน, ผลการเรียน ผลกระทบทางด้านกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ งานอดิเรก ,วันหยุดพักผ่อน ,บันเทิง ,ชมรม, กีฬา ออกกำลังกาย, พักผ่อน ,อาหาร

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ลงทะเบียนเรียน ในปีการศึกษา 2553 จำนวน 27,345 คน

พฤติกรรมการใช้ เฟสบุ๊คของกลุ่มนักศึกษา หมายถึง อุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่อในการใช้ เฟสบุ๊ค ช่วงเวลาที่ใช้ในการใช้เฟสบุ๊ค ,ความถี่ที่ใช้ในการใช้เฟสบุ๊คต่อครั้งต่อวัน และวัตถุประสงค์ที่ใช้เฟสบุ๊ค

เฟสบุ๊ค หมายถึง สังคมออนไลน์รูปแบบหนึ่งในการเล่นผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์หรือ โทรศัพท์มือถือ โดยมีระบบอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลาง

ลีลาชีวิต หมายถึง การใช้ชีวิตที่นักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในด้านการศึกษา ซึ่งประกอบ ไปด้วย การเข้าเรียน, การทำงานกลุ่ม, การทำงานเดี่ยว, สมาธิในการเรียน, การทบทวนบทเรียน, ผลการเรียน และด้านกิจกรรมต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วย งานอดิเรก, วันหยุดพักผ่อน, บันเทิง, ชมรม, กีฬา ออกกำลังกาย, พักผ่อน, อาหาร

ผลกระทบต่อลีลาชีวิต หมายถึง ผลที่เกิดจากการใช้ เฟสบุ๊คของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง ผลกระทบด้านการศึกษา ดังนี้ การเข้าเรียน, การทำงานกลุ่ม, การทำงานเดี่ยว,สมาธิในการเรียน, การทบทวนบทเรียน, ผลการเรียน ผลกระทบทางด้านกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ งานอดิเรก, วันหยุดพักผ่อน, บันเทิง, ชมรม, กีฬา ออกกำลังกาย, พักผ่อน, อาหาร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบคุณลักษณะของนักศึกษาที่ใช้ เฟสบุ๊คในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ทราบถึงการใช้ เฟสบุ๊ค ที่มีผลกระทบต่อลีลาชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. ทราบปัญหาการใช้ เฟสบุ๊คของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. นำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางให้แก่ผู้สนใจ ได้ทำการวิจัยในพื้นที่อื่นต่อไป